

ISSN: 2149-0821

Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Science

Yıl: 5, Sayı: 25, Temmuz 2018, s. 506-520

Prof. Dr. Erdoğan GAVCAR

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü,

gavcar@mu.edu.tr

Arş. Gör. Gamzegül ÇALIKOĞLU

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Fethiye İşletme Fakültesi İşletme Bölümü,

gamzegulcalikoglu@mu.edu.tr

Elçin NOYAN

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Öğrencisi,

elcinnoyan@hotmail.com

BALIK PAZARI ESNAFININ SORUNLARI ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ: FETHİYE ÖRNEĞİ

Özet

Hem bölge halkına hem yerli ve yabancı turistlere hizmet veren Fethiye Balık Pazarı Fethiye'nin turizme dayalı hizmet üreten işletmelerinin bulunduğu vazgeçilmez gastronomi destinasyonlarından biridir. Bu çalışma ile Fethiye Balık Pazarı esnafının karşılaştığı bölgesel problemlerin tespit edilmesi, esnafın bu konu ile ilgili düşüncelerinin alınması ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada 34 esnafın tümünden yüz yüze anket tekniği ile ön değerlendirmeler sonucu tespit edilen 23 bölgesel problemi değerlendirmeleri ve kendi görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Anketin güvenilirlik testi Cronbach's Alpha değeri 0,813 bulunmuş ve veriler normal dağılmadığı için non-parametrik yöntemlerden yararlanılmıştır. Çalışmanın sonuç bölümünde ise balık pazarı esnafının önerilerine yer verilmiştir. Çalışma hem yerel esnafın sorunlarının analiz edilerek bölge koşullarının iyileştirilmesi hem de literatüre katkı açısından önemlidir.

Anahtar kelimeler: Fethiye, Balık Pazarı, Esnafın Problemleri, Gastronomi Destinasyonu

PROBLEMS OF FISH MARKET'S TRADESMEN AND SOLUTION PROPOSALS: FETHIYE SAMPLE

Abstract

Fethiye Fish Market, which serves both local and foreign tourists, is one of the indispensable gastronomic destinations of Fethiye, where tourism-based service producing enterprises are located. In this study, it is aimed to determine regional problems encountered by Fethiye Fish Market tradesmen and to take and evaluate the tradesmen's thoughts on this subject. In this study, all of the 34 tradesmen were asked to assess 23 regional problems, which were detected upon pre-interviews by face-to-face survey technique and to Express their opinions. Liability test Cronbach's Alpha value was found to be 0,813 and because the data are not normally distributed non-parametric methods were utilised. In the conclusion section of the work, there commendation of the Fish Market tradesmen were included. The study is important both for improving local conditions by analyzing the problems of local tradesmen and for contributing to the literature.

Keywords: Fethiye, Fish Market, Problems of Tradesmen, Gastronomi Destination

1. GİRİŞ

Bu çalışmanın amacı Muğla ilinin Fethiye ilçesinde bulunan Balık Pazarı esnafının bölgesel problemlerini tespit etmek, esnafın bu konu ile ilgili düşüncelerini almak ve değerlendirmektir. Bölge halkına ve yerli ve yabancı turistlere hizmet veren, şehrin vaz geçilmez duraklarından biri olan, balık satıcılarından ve balık lokantalarından oluşan esnafın sorunlarının analiz edilmesi bölge koşullarının iyileştirilmesi açısından önemlidir. Bölgedeki sorunların dikkate alınıp değerlendirilmesiyle yerli ve yabancı turistler için gastronomik bir turizm destinasyonu olan Fethiye Balık Pazarının artan hizmet kalitesi ile bölge turizmi ve ekonomisine katkısının daha fazla ve sürdürülebilir olacağı düşünülmektedir.

Literatür incelendiğinde yerel işletmelerin sorunlarının incelenmesi ve değerlendirilmesi açısından çok az çalışmaya rastlanmaktadır. Yerel duyarlılık oluşturmak ve çözüm önerileri getirebilmek açısından bu alanda yapılan çalışmalar arttırılmalıdır.

Demirer ve diğerlerinin (2017), Çorum ilinde faaliyet gösteren esnaf ve sanatkâri işletmelerinin sorunlarını tespit etmeye yönelik yaptığı çalışmada, esnaf işletmelerinin nitelikli işgücü kaynağı eksikliği yaşadığı, birçoğunun herhangi bir teşvik ve finansal sorunları için herhangi bir danışmanlık hizmeti almadıkları görülmüştür. Ayrıca ulusal ve uluslararası büyük kuruluşlarla rekabet olasılıklarının düşük olması ve eğitim ve gelişim olanaklarının olmamasından ötürü sürdürülebilirlik konusunda endişeli oldukları tespit edilmiştir.

Gavcar, Yıldız ve Kavacık'ın (2013), yaptığı Dalaman Esnafının Sorunları ve Çözüm Önerileri isimli çalışmada, Muğla'nın Dalaman ilçesinde faaliyet gösteren esnafın karşılaştığı sorunla-

rın tespit edilmesi ve çözüm önerileri sunulması amaçlanmış ve bunun sonucunda, Dalaman esnafının; yüksek oranda belediyenin ilgisizliğinden yakındığı görülmüş, geçmiş dönemlere göre finansal problemlerinin arttığı, nitelikli personel eksikliği yaşadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca çok fazla sayıda işyeri olmasından dolayı yarından fazlası, ihtiyaç fazlası olan ve aynı meslek faaliyetini yürüten işyeri sayısına bir sınırlandırma getirilmesi istenmiştir.

Gavcar, Uçma, Köroğlu (2006), çalışmalarında Muğla ilindeki esnafların karşılaştıkları sorunları araştırmışlardır, açık uçlu soruların cevaplarını ise yer sorunu, daha sonra belediyeye ödenen yıllık aidatların yüksek oluşu, belediyenin pazar esnafı ile iletişiminin sağlıklı olmaması, ülkenin ekonomik durumundan dolayı meydana gelen fiyat artışlarının ürünlerin fiyatlarına olumsuz etkisi, pazar yerinin kanalizasyon, ısınma, aydınlanma, kirlilik vb. gibi alt yapı sorunlarının olması ve belediyenin buna yeterli özeni göstermemesi, pazarın bu fiziki sorunlarından dolayı pazar esnafının ve çalışanlarının sağlık problemleri yaşaması, esnafların yeteri kadar örgütlenmemesi nedeniyle yerel yönetimlerde söz sahibi olamamaları, benzer ürünleri satan esnafların farklı fiyat uygulamaları, haksız rekabet ortamının oluşturulması şeklinde sıralamışlardır.

Baykul ve Dulupçu (2009), Isparta il merkezinde gıda hizmet sektöründe faaliyet gösteren esnaflar ve mikro ölçekli işletmelerin ulusal ve bölgesel bazda yaşadığı sorunlarının tespiti için yaptığı araştırmada yine nitelikli eleman ihtiyacının karşılanamadığı görülmüş ve çeşitli konularda devlet desteklerinin yetersizliğinden söz edilmiştir.

Aydın (2014), çalışmasında esnaf ve sanatkârların istihdama ilişkin sorunlarını incelemiştir. Anket yönteminin kullanıldığı çalışmadan elde edilen bulgulara göre araştırmaya katılan kuaförlerin yarısından fazlası haftanın tüm günlerinde ve günlük 8 saatten fazla çalışmakta olduğu ve ciddi sağlık problemleri ile karşılaştıklarını tespit etmiştir.

Met (2011), çalışmasında, KOBİ'lerin çeşitli sorunlarının olduğunu ve bunlar arasında finansal sorunların en başta geldiğini öne sürmüş, araştırmanın sonucunda Kırgızistan'daki KOBİ'lerin, beklenenin aksine belirgin bir likidite sıkıntısı yaşamadıkları, ancak kredi koşullarını elverişsiz buldukları saptanmıştır.

Çam ve Kabadayı (2017), Gümüşhane ilinde yapmış oldukları çalışma sonucunda, esnafların karşılaştıkları sorunların başında, vergi dağılımındaki adaletsizlik ve kamu kurum ve kuruluşlarıyla alakalı sorunların geldiğini tespit edilmiş, bunun yanında kalifiye eleman bulmada yaşanan zorluklar ve ödenen primlere göre alınacak emekli aylıklarının düşük olmasını tespit etmiştir.

Fethiye, Muğla ilinin 13 ilçesinden biridir. Nüfus olarak ikinci en kalabalık, yüzölçümü olarak altıncı büyük ilçesidir. İl merkezine uzaklığı 121 km'dir (Fethiye Kaymakamlığı, 2017).

Fethiye çok eski çağlardan beri önemli bir yerleşim merkezidir. Antik dönemde "Işık Yurdunun İnsanları" anlamına gelen Likyalılar bu kente sahip olmuş ve "Telmessos" adıyla anılmıştır. Telmessos (Fethiye) M.Ö.545 (6. yy.) tarihinde Persler'in egemenliğine girmiş, M.Ö.333 (4.yy.) tarihinde kent Büyük İskender'e teslim olmuştur. Büyük İskender'in ölümünden sonra Telmessos bir süre Mısır Kralı Ptolomus'un egemenliğinde kalmış daha sonra ise Roma İmparatorluğu'nun işgaline uğramış ve kentin adı bu dönemde "uzak diyar" anlamına gelen Meğri (Makri) ismiyle anılmıştır. Roma İmparatorluğunun ikiye bölünmesinden sonra Fethiye (Meğri) Doğu Roma/ Bizans İmparatorluğunun sınırları içinde kalmıştır (Fethiye Kaymakamlığı, 2017).

1282 yılında Menteşe Beyliği, 1424 yılında ise Osmanlı topraklarına katılmıştır. 1934 yılında kentin ismi şehit pilot Fethi Bey'in anısına Fethiye olarak değiştirilmiştir. Bugün Fethiye, doğa güzellikleri, tarihi ve turistik önemi ile olduğu kadar kültürel zenginliği ile de dikkati çekmektedir (Merçil, 1985: 392, Uykucu, 1983: 243).

2016 yılındaki adrese dayalı nüfus sonuçlarına göre Fethiye ilçesinin toplam nüfusu 151.474 kişidir. Fethiye nüfusu 2015 yılına göre %2,55 artış göstermiştir (Fethiye Kaymakamlığı, 2017).

Yüzölçümü 931,55 km² olup, en önemli Akarsuyu Kargı çayıdır. En yüksek dağları sırasıyla Babadağ ve Mendos Dağları'dır. Önemli ovası Fethiye ovasıdır. İlçe hudutlarında birbirinden güzel çoğunluğu denize dik olarak inen 180 koy, körfez bulunmaktadır. Karakteristik Akdeniz ikliminin görüldüğü ilçede; yazlar sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlı geçer. İlçe yüzölçümünün %72'lik bölümü ormanlık ve makiliklerle alanlarla kaplıdır (Fethiye Kaymakamlığı, 2017).

Doğa güzellikleri ve zenginlikleri ile olduğu kadar tarihi ve turistik önemiyle de dikkati çeken Fethiye ilçesi, Anadolu'nun güneybatısında, 37°00' kuzey, 36°15' güney, 28°50' batı, 29°50' doğu boylamı çizgileri arasında, güneyde Eşen Çayı'nın Akdeniz'e döküldüğü Çayağzı ve Kaş ilçesi; batıda Kapıdağ Yarımadası ve Dalaman; doğuda Korkuteli, Elmalı; kuzeyde Gölhisar ve Çameli ilçeleriyle çevrili olarak, Akdeniz Bölgesi ile Ege Bölgesi'ni ayıran hattın Akdeniz Bölgesi içinde kalan tipik bir kıyı kentidir (Fethiye ve Seydikemer Organize Sanayi Bölgesi Fizibilite Etüdü, 2016).

Fethiye'yi 2016 yılında 397,968'si yabancı ve 646.979'si yerli olmak üzere toplam 1.044.947 turist ziyaret etmiştir. Ziyaret eden turistlerin %62'sini yerli vatandaşlar oluşturmaktadır. Son yıllarda turizm sektöründe yaşanan genel düşüşün sonucunda geçtiğimiz yıllara göre tüm Türkiye'de görüldüğü gibi ziyaret eden yabancı turist sayısında azalma olmuş ancak yerli turist sayısında nitelikli bir artış bulunmaktadır (Fethiye-Seydikemer Sosyo-Ekonomik Raporu, 2016).

Muğla'nın Fethiye ilçesi neredeyse tüm turizm çeşitleri için uygun özelliklere sahip bir bölgedir. Ulaşım olanakları, ilkim özellikleri, coğrafi konumu, tarihi, doğası ve denizi ile cazip bir turizm merkezidir. Bu hareketlilikle yerli ve yabancı turizme hizmet eden işletmelerin sayısı fazladır.

Hem bölge halkına hem yerli ve yabancı turistlere hizmet veren Fethiye Balık Hali veya Fethiye Balık Pazarı da Fethiye'nin turizme dayalı hizmet üreten işletmelerinin bulunduğu vazgeçilmez gastronomi destinasyonlarından biridir. Daha eski tarihlerde yerli küçük esnaf ve köylünün kendi ürettikleri ürünleri sattıkları Fethiye'nin halk pazarı olan bu yer 2001-2002 yılında Fethiye Belediye'si tarafından yapılan restorasyon ile herkesin lezzetli, taze balık yiyebileceği keyifli ve hoş zaman geçirebileceği lezzet durağı haline gelmiştir (www.fethiyegezirehberi.com).

Deniz ürünleri ve balık çeşitlerinin en bol olduğu yerlerden biri olan Balık Pazarı'nın en önemli özelliği; pazarın ortasında kurulu tezgâhlardan satın alınan ürünlerin, tezgâhları çerçeveyen küçük balık restoranlarında düşük bir ücret karşılığında pişirilebilir olmasıdır (Arslan, 2011: 55).

Bir bölge ya da işletmeye yeme içme amaçlı ziyaret ya daseyahat olarak ifade edilen gastronomi turizmi, kültürturizmi içerisinde gerçekleştirilen bir özel ilgi turizm türüdür (Bekar ve Kılınç,

2014:19).Gastronomi Turizmi bir bölgeyi ziyareteden turistlerin istediği en önemli turistik faaliyet deneyimlerinin başındagelmeye başlamaktadır (Selwood,2003:179). Bir bölgedeki kaliteli yiyecekiçecek o bölgede turizm ürünü ve turist deneyimi olarak geliştirilmektedir (Yüncü,2010:30).

Yapılan pek çok araştırmada yerel mutfağın, destinasyon içinsürdürülebilir turizm açısından önemi vurgulanmıştır. İlk olarak, turistlerintercihlerinin artış oranına bağlı olarak yerel mutfağın ekonomik faydaları gözönüne alınmaktadır (Sims,2009:322).

Gastronomi turizmi bölge ya da ülke açısından rekabet avantajı ve marka olma avantajı da sağlamaktadır. Gastronomik kimlik bir bölge için önemli ölçüde farklılaşma, ilerleme ve gelişme süreçleri sağlamaktadır. Dolayısıyla ekonomik kalkınma ve destinasyon gelişimi açısından kültürel mutfak önemli bir durumdur. Gastronomi Turizminin kalkınması ve destinasyona finansal destek sağlayabilmesi için resmi anlamda yardım ve çalışmalar yapılması gerekmektedir (Henderson,2009:321).

Bu bağlamda yerli ve yabancı turistler için gastronomik bir destinasyon olarak nitelendirilebilecek Fethiye Balık Pazarı esnafının karşılaştığı sorunları belirlemek ve onların bu durum hakkındaki görüşlerini incelemek bölgeye olan duyarlılığın artması ve bölgenin koşullarının iyileştirilmesi kapsamında son derece önemlidir. İnceleme sonucu elde edilen bulgularla yapılacak düzenlemeler bölgenin çekiciliğini arttıracak ve turizm potansiyelini yükselterek sürdürülebilir ve artan ekonomik kalkınma yaratacaktır.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışmanın amacı Muğla ilinin Fethiye ilçesinde bulunan Balık Pazarı esnafının çalışma alanlarıyla ilgili özel ve genel problemlerini tespit etmek, esnafın bu konu ile ilgili düşüncelerini almak ve değerlendirmektir.

Araştırma Muğla'nın Fethiye ilçesindeki Balık Pazarı mevkiindeki balıkçı esnafını ve gıda işletmelerini kapsamaktadır. Bu bağlamda nitelikli bilgi toplamak kapsamında yetkililer ve rastgele seçilmiş esnaflar ile yapılan birebir görüşmeler ve gözlemler sonucunda elde edilen bilgiler değerlendirilmiş ve anket verilerini oluşturacak şekilde 23 muhtemel sorun tespit edilmiştir.

Ankette demografik soruların ardından işletmecilerden ön görüşmeler sonucu belirlenmiş ve 5'li Likert tipi yöntemiyle sunulmuş 23 sorunu kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum seçeneklerinin içinden puanlamaları istenmiştir. Sorulardaki seçenekler kesinlikle katılmıyorum 1 puan, katılmıyorum 2 puan, kararsızım 3 puan, katılıyorum 4 puan ve kesinlikle katılıyorum 5 puan ile temsil edilmektedir.

Ankete toplam 33 esnaf katılmıştır. Elde edilen verilere Cronbach's Alpha güvenilirlik testi yapılmıştır. Buna ait değer 0,813 olup, 0,70'den büyükolduğundan verilerçok güçlü derecede güvenilirlerdir.

Tablo 1: Anketlerin güvenilirlik analizi sonucu

Cronbach'sAlpha	N of Items
0,813	23

Güvenilirlik analizinden sonra verilerin normal dağılıp dağılmadığına bakılır. Normal dağılım birbirlerinden farklılıkları tamamen rastlantı sonucu oluşan bireylerin meydana getirdiği bir dağılımdır (Gavcar, 2013: 94).

Kurulan hipotez:

Ho: Veriler normal dağılıma uygundur.

H1: Veriler normal dağılıma uygun değildir.

Verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığını incelemek için One-SampleKolmogorov-Smirnov testi yapılmıştır. Yapılan test sonucunda elde edilen anlam düzeyi değerleri bütün sorularda 0.05 'den küçük bulunmuştur. Bu sonuca göre H1 hipotezi kabul edilir. Bu nedenle gerekli analizler için non-parametrik yöntemlerden yararlanılmıştır.

Verilerin istatistik analizlerinde sorunlara verilen görüşlerin yüzdelerini incelemek için frekans analizi uygulanmış ardından gruplar arasında fark olup olmadığını öğrenilebilmesi için bir non-parametrik testler olan Kruskal-Wallis ve Mann-Whitney U Testleri'nden yararlanılmıştır.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Anketin ilk kısmında Fethiye ilçesi Balık Pazarı esnafının demografik bilgilerini edinmek için; esnaflara cinsiyetleri, yaşları, eğitim durumları, sektörde çalışma süreleri, hangi esnaf türü oldukları ve işletmelerinde kaç personel çalıştırdıkları ile ilgili sorular sorulmuştur. Elde edilen verilere göre demografik özellikler tabloda verilmiştir.

Tablo 2: Ankete katılanların demografik özellikleri

		Sayı	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	1	3,0
	Erkek	32	97,0
Toplam		33	100,0
Yaş	25 ve altı	1	3,0
	26-35	3	9,1
	36-45	12	36,4
	46-55	15	45,5

	55 ve üzeri	2	6,1
Toplam		33	100,0
Eğitim	İlkokul	14	42,4
	Ortaokul	9	27,3
	Lise ve dengi	8	24,2
	Yüksekokul ve üzeri	2	6,1
Toplam		33	100,0
Çalışma süresi	1-5 yıl	1	3,0
	6-10 yıl	6	18,2
	11-15 yıl	3	9,1
	16-20 yıl	5	15,2
	21 yıl ve üzeri	18	54,5
Toplam		33	100,0
Esnaf türü	İşletmeci	21	63,6
	Balıkçı	12	36,4
Toplam		33	100,0
Çalışan sayısı	1-3	10	30,3
	4-6	19	57,6
	7-9	1	3,0
	10 ve üzeri	3	9,1
Toplam		33	100,0

Araştırmaya katılan esnafın %97'si erkektir. Bu erkek yoğun bir işgücü ve işveren alanının olmasından kaynaklanmaktadır. Esnafın %45,5'i 46-55 yaş aralığındadır ve %42,4'ü ilköğretim mezundur. Ayrıca %54,5'i 21 yıl ve üzeri bu işi yapmaktadır. Esnafın 57,6'sı 4-6 arasında personel çalıştırmaktadır. Katılımcı esnafın %63,6'sını işletmeciler, %36,4'ünü ise balıkçı esnafı oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan esnafın değerlendirdikleri sorunlar incelendiğinde esnafın en yüksek puanla hemfikir oldukları konu otopark sorunudur. Balık Pazarı bölgesindeki otopark alanları müşteri, esnaf, yerel halk ve diğer kullanıcılar da göz önüne alındığında son derece yetersiz ve müşteriler için caydırıcı durumdur.

Esnaflar bununla birlikte, Pazar yerinin kullanım alanının çok küçük olması ve yapılan işin mesai saatlerinin çok uzun olması sorunlarını yüksek oranda desteklemiştir.

Tablo 3: Araştırmaya Katılan Esnafların Değerlendirdikleri Sorunlara Ait Frekans Bilgileri

SORUNLAR	ORTALAMA
Dilenci ve seyyar satıcıların bölgede çok olması.	4,2424
Hanutçuluk sebebiyle haksız rekabet olması.	4,4545
Otopark sorunu.	4,8788
Fiyat istikrarının olmaması, alt fiyat uygulamasının bulunmaması.	3,6667
Bölgesel kirlilik sonucunda müşteri talebinin azalması.	4,0909
Herşey dahil hizmet veren otellerin müşteri kaybına neden olması.	4,5152
Avı ve satışı yasak olan balıkların ithal edilmesi nedeniyle fiyatların artması.	3,9697
Satışa gelen taze ürünlerin tüketici talebini karşılamakta yetersiz olması.	3,3333
Canlı balık yetiştirme maliyetlerinin artışı sebebiyle fiyatların yükselmesi.	3,9394
Balıkların ilk elden alınamaması ve nakliye ücretlerinin yüksek olması.	4,1212
Yerel yönetimlerin bölge esnafının sorunlarına karşı duyarsız olması.	3,8788
Yabancı dil bilen personel istihdamının yetersiz olması.	3,8485
Hizmet sektöründe uzman personel istihdamının yetersiz olması.	4,0303
Talep edilen maaşların ve sosyal primlerin çok yüksek olması sebebiyle yeterli personelin istihdam edilememesi.	4,1212
Kiraların çok fahiş olması.	4,2424
Bürokratik yaptırımların ve cezaların caydırıcı olmaması.	4,0909
Kullanım alanlarının küçük ve yetersiz olması.	4,6667
Kullanım alanının havalandırma probleminin olması.	4,0909
Kullanım alanında aydınlatmanın yetersiz olması.	3,9394
Bölgenin ulusal ve uluslararası tanıtımlarının yetersiz olması.	3,8182
Çalışma şartlarının ağır ve yorucu olması.	4,2424
Mesai saatlerinin uzun olması.	4,5455

Yerel esnafa yabancı rakipler eklenerek rekabet ortamının artması.	3,1515
--	--------

Ankette sorulan demografik özelliklere göre sorunlara verilen yanıtlar arasında fark olup olmadığı analizinde ise; katılımcıların yaşlarına göre verdikleri cevapların arasında fark olup olmadığı incelendiğinde, sorunların tümü arasında 0.05 anlam düzeyinde yaşlara göre belirgin farklılık yoktur. Bunun nedeni esnaflar açısından sorunların yaşa bağlı olarak değişmeyecek kadar belirgin olmasıdır.

Araştırmaya katılan esnafların eğitim durumuna göre verdikleri cevaplar arasında fark olup olmadığı incelendiğinde; hanuççuluk sebebiyle haksız rekabet olması, otopark alanının yetersiz olması, avlanılması ve satışı yasak olan balıkların ithal edilmesi nedeniyle fiyatların artması, kullanım alanının küçük ve yetersiz olması ve yerel esnafa yabancı rakipler eklenerek rekabet ortamının artması sorunları arasında fark olduğu gözlemlenmiştir.

Diğer sorunlar için ise esnafların eğitim durumuna göre farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 4: Araştırmaya Katılan Esnafların Eğitim Durumuna Göre Verdikleri Cevaplar Arasındaki Farkın Analizi

SORUNLAR	Ki-Kare	df	Anlam Düzeyi
Dilenci ve seyyar satıcıların bölgede çok olması.	4,568	3	,206
Hanuççuluk sebebiyle haksız rekabet olması.	8,501	3	,037*
Otopark sorunu.	11,770	3	,008*
Fiyat istikrarının olmaması, alt fiyat uygulamasının bulunmaması.	7,157	3	,067
Bölgesel kirlilik sonucunda müşteri talebinin azalması.	6,399	3	,094
Herşey dahil hizmet veren otellerin müşteri kaybına neden olması.	3,988	3	,263
Avı ve satışı yasak olan balıkların ithal edilmesi nedeniyle fiyatların artması.	8,137	3	,043*
Satışa gelen taze ürünlerin tüketici talebini karşılamakta yetersiz olması.	6,293	3	,098
Canlı balık yetiştirme maliyetlerinin artışı sebebiyle fiyatların yükselmesi	4,082	3	,253
Balıkların ilk elden alınamaması ve nakliye ücretlerinin yüksek olması	2,910	3	,406
Yerel yönetimlerin bölge esnafının sorunlarına karşı duyarsız	2,554	3	,466

olması.			
Yabancı dil bilen personel istihdamının yetersiz olması.	6,466	3	,091
Hizmet sektöründe uzman personel istihdamının yetersiz olması.	5,149	3	,161
Talep edilen maaşların ve sosyal primlerin çok yüksek olması sebebiyle yeterli personelin istihdam edilememesi.	4,318	3	,229
Kiraların çok fahiş olması.	,839	3	,840
Bürokratik yaptırımların ve cezaların caydırıcı olmaması.	5,539	3	,136
Kullanım alanının küçük ve yetersiz olması.	11,194	3	,011*
Kullanım alanının havalandırma probleminin olması.	3,189	3	,363
Kullanım alanında aydınlatmanın yetersiz olması.	2,837	3	,418
Bölgenin ulusal ve uluslararası tanıtımlarının yetersiz olması.	,493	3	,921
Çalışma şartlarının ağır ve yorucu olması.	4,104	3	,250
Mesai saatlerinin uzun olması.	6,100	3	,107
Yerel esnafa yabancı rakipler eklenerek rekabet ortamının artması.	8,932	3	,030*

*P<0.05 anlam düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir.

Araştırmaya katılan esnafın sektörde çalışma sürelerine göre verdikleri cevaplar arasında fark olup olmadığı incelendiğinde; fiyat istikrarının olmaması, alt fiyat uygulamasının bulunmaması, kullanım alanında aydınlatmanın yetersiz olması, çalışma şartlarının ağır ve yorucu olması ve mesai saatlerinin uzun olması sorunları arasında fark bulunmaktadır.

Diğer sorunlara verilen cevaplar arasında esnafın sektörde çalışma sürelerine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 5: Araştırmaya Katılan Esnafın Sektörde Çalışma Sürelerine Göre Verdikleri Cevaplar Arasındaki Farkın Analizi

SORUNLAR	Ki-Kare	df	Anlam Düzeyi
Dilenci ve seyyar satıcıların bölgede çok olması.	6,119	3	,106
Hanuççuluk sebebiyle haksız rekabet olması.	5,544	3	,136
Otopark sorunu.	3,231	3	,357
Fiyat istikrarının olmaması, alt fiyat uygulamasının bulunmaması.	9,916	3	,019*

Bölgesel kirlilik sonucunda müşteri talebinin azalması.	5,473	3	,140
Herşey dahil hizmet veren otellerin müşteri kaybına neden olması.	3,547	3	,315
Avı ve satışı yasak olan balıkların ithal edilmesi nedeniyle fiyatların artması.	3,321	3	,345
Satışa gelen taze ürünlerin tüketici talebini karşılamakta yetersiz olması.	1,698	3	,637
Canlı balık yetiştirme maliyetlerinin artışı sebebiyle fiyatların yükselmesi.	2,735	3	,434
Balıkların ilk elden alınamaması ve nakliye ücretlerinin yüksek olması.	1,953	3	,582
Yerel yönetimlerin bölge esnafının sorunlarına karşı duyarsız olması.	3,590	3	,309
Yabancı dil bilen personel istihdamının yetersiz olması.	3,269	3	,352
Hizmet sektöründe uzman personel istihdamının yetersiz olması.	3,892	3	,273
Talep edilen maaşların ve sosyal primlerin çok yüksek olması sebebiyle yeterli personelin istihdam edilememesi.	6,566	3	,087
Kiraların çok fahiş olması.	1,962	3	,580
Bürokratik yaptırımların ve cezaların caydırıcı olmaması.	2,800	3	,423
Kullanım alanının küçük ve yetersiz olması.	2,475	3	,480
Kullanım alanının havalandırma probleminin olması.	3,298	3	,348
Kullanım alanında aydınlatmanın yetersiz olması.	8,992	3	,029*
Bölgenin ulusal ve uluslararası tanıtımlarının yetersiz olması.	,859	3	,835
Çalışma şartlarının ağır ve yorucu olması.	8,948	3	,030*
Mesai saatlerinin uzun olması.	7,928	3	,048*
Yerel esnafa yabancı rakipler eklenerek rekabet ortamının artması.	3,912	3	,271

*P<0.05 anlam düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir.

Araştırmaya katılan esnaf türünün sorunlara verdikleri cevaplara göre aralarında fark olup olmadığı incelendiğinde; otopark sorunu, herşey dahil hizmet veren otellerin müşteri kaybına neden olması, talep edilen maaşların ve sosyal primlerin çok yüksek olması sebebiyle yeterli personelin istihdam edilememesi, kullanım alanının havalandırma probleminin olması ve çalışma şartlarının ağır ve yorucu olması sorunları arasında fark bulunmaktadır.

Bu sorunlar arasında esnafın arasında fark olmasının sebebi işletmeci olan esnafın ve balıkçı esnafının önemsemediği sorunların farklı olmasıdır.

Tablo 6: Araştırmaya Katılan Esnaf Türüne Göre Verilen Cevaplar Arasındaki Farkın Analizi

SORUNLAR	Mann-Whitney U	Anlam Düzeyi
Dilenci ve seyyar satıcıların bölgede çok olması.	90,000	,138
Hanutçuluk sebebiyle haksız rekabet olması.	86,000	,086
Otopark sorunu.	84,000	,005*
Fiyat istikrarının olmaması, alt fiyat uygulamasının bulunmaması.	85,500	,110
Bölgesel kirlilik sonucunda müşteri talebinin azalması.	112,000	,567
Herşey dahil hizmet veren otellerin müşteri kaybına neden olması.	76,000	,029*
Avlanması ve satışı yasak olan balıkların ithal edilmesi nedeniyle fiyatların artması.	118,000	,742
Satışa gelen taze ürünlerin tüketici talebini karşılamakta yetersiz olması.	124,000	,938
Canlı balık yetiştirme maliyetlerinin artışı sebebiyle fiyatların yükselmesi.	124,500	,952
Balıkların ilk elden alınamaması ve nakliye ücretlerinin yüksek olması.	97,000	,245
Yerel yönetimlerin bölge esnafının sorunlarına karşı duyarsız olması.	121,500	,856
Yabancı dil bilen personel istihdamının yetersiz olması.	117,000	,720
Hizmet sektöründe uzman personel istihdamının yetersiz olması.	84,000	,085
Talep edilen maaşların ve sosyal primlerin çok yüksek olması sebebiyle yeterli personelin istihdam edilememesi.	62,500	,010*
Kiraların çok fahiş olması.	91,500	,156
Bürokratik yaptırımların ve cezaların caydırıcı olmaması.	106,500	,432
Kullanım alanının küçük ve yetersiz olması.	99,500	,164
Kullanım alanının havalandırma probleminin olması.	68,000	,018*
Kullanım alanında aydınlatmanın yetersiz olması.	92,500	,173
Bölgenin ulusal ve uluslararası tanıtımlarının yetersiz olması.	89,000	,146

Çalışma şartlarının ağır ve yorucu olması.	72,000	,010*
Mesai saatlerinin uzun olması.	92,000	,090
Yerel esnafa yabancı rakipler eklenerek rekabet ortamının artması.	91,000	,172

*P<0.05 anlam düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışma ile yerli ve yabancı turistler için gastronomik bir turizm destinasyonu olan Fethiye Balık Pazarı esnafının karşılaştığı bölgesel problemlerin tespit edilmesi, esnafın bu konu ile ilgili düşüncelerinin alınması ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda Fethiye ilçesindeki 34 Balık Pazarı esnafının tümüne ön görüşmeler sonucu belirlenen sorunlar anket yoluyla sunulmuş ve değerlendirmeleri istenmiştir.

Yapılan araştırmanın Cronbach's Alpha güvenilirlik değeri 0,813 olup, veriler normal dağılmaktadır. O yüzden araştırma verilerinin analizinde non-parametrik yöntemlerden yararlanılmıştır. Verilerin istatistik analizlerinde sorunlara verilen görüşlerin yüzdelerini incelemek için frekans analizi uygulanmış ardından gruplar arasında fark olup olmadığını öğrenilebilmesi için Kruskal-Wallis ve Mann-Whitney U testleri kullanılmıştır. Ankete verilen cevaplara göre; araştırmaya katılan esnafların %97'si erkektir. Esnafların %45,5'i 46-55 yaş aralığındadır ve %42,4'ü ilkokul mezundur. Ayrıca %54,5'i 21 yıl ve üzeri bu işi yapmaktadır. Esnafların 57,6'sı 4-6 arasında personel çalıştırmaktadır. Katılımcı esnafların %63,6'sını işletmeciler, %36,4'ünü ise balıkçı esnafı oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan esnafların değerlendirdikleri sorunlar incelendiğinde ise esnafların en yüksek puanla hemfikir oldukları konu otopark sorunudur. Esnaflar bununla birlikte, Pazar yerinin kullanım alanının çok küçük olması ve yapılan işin mesai saatlerinin çok uzun olması sorunlarını yüksek oranda desteklemiştir.

Katılımcıların yaşlarına göre verdikleri cevapların arasında fark olup olmadığı incelendiğinde, sorunların tümü arasında yaşlara göre belirgin farklılık yoktur.

Araştırmaya katılan esnafların eğitim durumuna göre verdikleri cevaplar arasında fark olup olmadığı incelendiğinde; hanıçuluk sebebiyle haksız rekabet olması, otopark alanının yetersiz olması, avlanılması ve satışı yasak olan balıkların ithal edilmesi nedeniyle fiyatların artması, kullanım alanının küçük ve yetersiz olması ve yerel esnafa yabancı rakipler eklenerek rekabet ortamının artması sorunları arasında fark olduğu gözlenmiştir.

Araştırmaya katılan esnafların sektörde çalışma sürelerine göre verdikleri cevaplar arasında fark olup olmadığı incelendiğinde; fiyat istikrarının olmaması, alt fiyat uygulamasının bulunmaması, kullanım alanında aydınlatmanın yetersiz olması, çalışma şartlarının ağır ve yorucu olması ve mesai saatlerinin uzun olması sorunları arasında fark bulunmaktadır.

Araştırmaya katılan esnaf türünün sorunlara verdikleri cevaplara göre aralarında fark olup olmadığı incelendiğinde; otopark sorunu, herşey dahil hizmet veren otellerin müşteri kaybına

neden olması, talep edilen maaşların ve sosyal primlerin çok yüksek olması sebebiyle yeterli personelin istihdam edilememesi, kullanım alanının havalandırma probleminin olması ve çalışma şartlarının ağır ve yorucu olması sorunları arasında fark bulunmaktadır.

Yapılan analizler sonucu veriler normal dağılmadığı için farklılıklar gözlemlenebilmekte ancak bu farklılıkların hangi sınıftan kaynaklandığı belirlenememektedir.

Çalışma hem yerel esnafın sorunlarının analiz edilerek bölge koşullarının iyileştirilmesi hem de literatüre katkı açısından önemlidir. Ayrıca yerli ve yabancı turistler için gastronomik bir destinasyon olarak nitelendirilebilecek Fethiye Balık Pazarındaki esnafların karşılaştığı sorunları ve görüşlerini incelemenin sonucunda elde edilen bulgularla paydaşlar ve yerel yönetimlerin katkılarıyla yapılacak düzenlemeler bölgenin koşullarının iyileştirilmesi kapsamında son derece önemlidir. Halkın, yerli ve yabancı turistlerin ve farklı yatırımcıların bölgeye olan duyarlılığının artması ve daha fazla tanıtım faaliyetleri ile bölgenin çekiciliğini arttıracak ve turizm potansiyelini yükselterek sürdürülebilir ve artan ekonomik kalkınma yaratacaktır.

5. KAYNAKLAR

- Arslan R. (2011). *Fethiye*, Başak Matbaacılık, Ankara.
- Aydın, G. (2014). Esnaf ve Sanatkarların İstihdama İlişkin Sorunlarının İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Baykul, A. ve M. A. Dulupçu (2009). "Isparta İl Merkezindeki Gıda Hizmet Sektöründe Çalışan Esnafın Sorunları Üzerine Bir İnceleme", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(10), 63-81.
- Bekar ve Kılınç, (2014) Turistlerin Gelir Düzeylerine Göre Destinasyondaki Gastronomi Turizmi Etkinliklerine Katılımları. *International Journal of Social and Economic Sciences* 4 (1): 19-26.
- Çam V. Kabadayı T. (2017). Esnafların Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Gümüşhane İlinde Bir Uygulama, *Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi*, 6:11, 98-108.
- Çelebi, A. K., Yanıkkaya, H., Gökbnar, R. ve diğerleri. (2009). Avrupa Birliği Yolunda Esnaf ve Sanatkarlar. Manisa Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği Yayınları, Manisa.
- Demirer, Ö., Bayramoğlu, G., Şeker, Y., Konak, F., Şahin, M. (2017). Esnaf ve Sanatkar İşletmelerinin Sorunları ve Çözüm Önerileri: Çorum İlinde Bir Araştırma, *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(1) ss: 153-170.
- Fethiye Kaymakamlığı (2017).
- Fethiye ve Seydikemer Organize Sanayi Bölgesi Fizibilite Etüdü (2016).
- Fethiye-Seydikemer Sosyo-Ekonomik Raporu, (2016).
- Gavcar, E. Uçma, T. ve Köroğlu, Ç. (2006). "Seyyar Pazar Esnafının Sorunları ve Çözüm Önerileri Muğla İli Örneği". *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 9:1, 133-142.
- Gavcar, İstatistik Yöntemler 1, (2018). 9. Baskı Gazi Kitabevi, Ankara.
- Henderson, Joan C. (2009) Food Tourism Reviewed, *British Food Journal*, Vol:111, No:4, pp:317-326.

- Merçil, E.(1985). Müslüman Türk Devletleri Tarihi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi 392, İstanbul.
- Met, Önder (2011). “Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Finansal Sorunları: Kırgızistan’da Bir Araştırma”, *Sosyo-Ekonomi* 11, 128-143.
- Selwood, J. (2003) The Lure of Food: Food As an Attraction in Destination Marketing in Manitoba, Canada, Michael Hall (Ed), *Food Tourism Around the World: Management of Development and Markets* (s.178-180) Great Britain: Elsevier.
- Sims, R. (2009) Food, Place and Authenticity: Local Food and The Sustainable Tourism Experience, *Journal of Sustainable Tourism*, Vol:17, No:3, pp:321-336.
- Uykucu, K.E. (1983). İlçeleriyle Muğla Tarihi, Gümüş Basımevi 243, İstanbul.
- Yıldız, A. Gavcar, E. Kavacık, M. (2013) “Dalaman Esnafının Sorunları ve Çözüm Önerileri” *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 31, 122-134.
- Yüncü, H. R. (11 Nisan 2009) Sürdürülebilir Turizm Açısından Gastronomi Turizmi ve Perşembe Yaylası, 10. Aybastı Kurultayı, Ankara.